

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Alia difficultas expeditur, & ubi, ac quomodo lex Mosaïca data fuerit, breviter declaratur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

nis serviet tibi &c. Et cap. 25. versu 1. in quo de praeceptis ceremonialibus agitur, sic dicitur: *Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel, ut tollant tibi primitias.* Ex quibus patet, non esse admittendam distinctionem illam Salmeronis in praecepta Decalogi, & in praecepta ceremonialia, quod illa fuerint immediatè à Deo tradita, autoritate, ut ipse loquitur, suppositi & virtutis; ista verò immediatione tantum virtutis, inspirando scilicet Moyse quæ vellet immediatè ab ipso constitui autoritate sibi à Deo data; hæc enim distinctio nullum habet fundamentum in Scriptura, quæ locis relatis significat, omnia illa praecepta simili modo fuisse ab ipso Deo lata, & Moyse tradita, ut ea promulgaret.

32. Probatur secundò conclusio: Si aliquod praeceptum legis fuisset à Moyse propriè autoritate datum, maximè praeceptum de libello repudij: Sed ne quidem tale praeceptum fuit à Moyse propriè autoritate datum: Ergo omnia mandata veteris legis fuerunt à Deo instituta, nec ullum à Moyse propriè autoritate datum fuit. Major est præcipuum fundamentum adversè sententiæ, Minor verò probatur ex eo quod per libellum repudij dabatur facultas dissolvendi prius matrimonium, ut ostendemus in Tractatu de matrimonio disp. 5. art. 2. At nullus hominum propriè autoritate potest dare talem facultatem, juxta illud Christi in Evangelio Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet:* Ergo praeceptum de libello repudij fuit à Deo institutum, non verò à Moyse propriè autoritate datum.

33. Dices, Lex vetus vocatur lex Moyse, Lucæ 2. Malach. 4. aliisque locis; & ipse Moyse non promulgator solum, verum etiam legislator fuisse dicitur à Clemente Romano, aliisque Patribus: Ergo aliqua hujus legis praecepta à Moyse propriè autoritate fuerunt tradita.

Respondeo iis locis quibus lex vetus, Moyse lex appellatur, vocari etiam legem Domini, aut aperte significari fuisse traditam à Deo. Nam Lucæ 2. sic dicitur: *Postquam impleti sunt dies purificationis ejus, secundum legem Moyse, tulerunt illum in Jerusalem, ut siscerent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini:* ad significandum scilicet, eandem esse legem Domini ut authoris, & Moyse ut promulgatoris: qui eadem de causâ legislator vocatur à Clemente Romano, aliisque Patribus. Et Malach. 4. Deus sic loquitur: *Memento legis Moyse servi mei, quam mandavi ei in Horeb, ad omnem Israel, praecepta & judicia.*

34. Adverte autem, quod quando dicimus, legem Mosaicam esse verè divinam, & non hominum, sed Dei ipsius autoritate immediatè latam, loquimur de lege contenta libris Mosis, ab Exodo ad Deuteronomium inclusivè; neque enim negamus, alias quasdam observationes & leges fuisse postea humanè autoritate additas, de celebrando quot annis festo Phurim Esther 9. & de festo Scenopægiæ 2. Machab. 1. & similibus.

§. II.

Alia difficultas expeditur, & ubi, ac quomodo, lex Mosaicæ data fuerit, breviter declaratur.

35. Dico tertio, lex vetus data est in monte Sinai. Patet ex illo Levitici 26. *Hæc sunt judicia atque praecepta, & leges, quas dedit Dominus.*
Tom. III.

A nus inter se & filios Israel in monte Sinai, per manum Moysi. Nec obstat quod Deuteronom. cap. 1. 4. & 5. & lib. 4. Regum cap. 8. & Malach. 4. alibi que sapius dicitur, legem veterem fuisse datam in monte Horeb. Hanc enim distinctionem bene componit D. Hieronymus in locis Hebraicis, verbo *Horeb*, dicens eundem montem duplici nomine fuisse nuncupatum, & nunc Sinai, nunc Horeb appellatum. Addunt aliqui, verisimile esse, nomen Sinai fuisse nomen quasi appellativum illius montis, à vicino deserto, quod vocabatur solitudo Sinai: nomen autem Horeb, fuisse proprium, & præcipuum, magisque excellentiam partem illius significasse, à qua mons totus vocatus sit mons Horeb, & mons Dei.

B Dico quartò, lex vetus fuit à Deo tradita Moyse per Angelos, & ab eodem promulgata.

Patet ex Scriptura, nam S. Stephanus Act. 7. de Moyse sic ait: *Hic est qui fuit in Ecclesia in solitudine cum Angelo, qui loquebatur ei in monte Sinai, & cum Patribus nostris, qui accepit verba vita dare nobis.* Et ad Galat. 3. Apostolus dicit: *Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est, & ordinata per Angelos in manu mediatoris, Moyse scilicet, qui de seipso ait Deuter. 5. Ego sequester & medius fui inter Dominum & vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba ejus.* Et ad Hebræos 2. *Si enim qui per Angelos dictus est sermo &c.* Ubi per sermonem illum intelligit legem Mosaicam, ut patet ex verbis sequentibus: comparat enim illam cum lege Evangelicæ, & significat hanc esse differentiam inter legem veterem & novam, quod vetus tanquam lex servitutis tradita fuerit per Angelos, qui Dei servi & ministri sunt; lex autem nova, quia lex est gratia, tradita sit per ipsum Dei filium.

Faventiam SS. Patres, præsertim Dionysius lib. de cœlesti Hierarchia cap. 4. ubi hæc scribit: *Hæc divinas visiones, Patres nostri perceperunt, per medias cœlestes virtutes. An non & sacram legislationem, eloquiorum traditio, velut per se quidem dicitur ex Deo Moyse donatam, ut etiam verè nos doceat, divinos eam esse & sacros characteres? Docet autem sapienter & hoc Theologia, per Angelos eum in nos provenire tanquam divino legali ordine, illud legaliter ponente, hoc est, per prima, secunda in divinum reduci.*

Non deest etiam ratio seu congruentia, quam assignat D. Thomas hic art. 3. Lex enim vetus erat imperfecta, & quasi dispositio quædam ad legem novam: Ergo conveniens fuit, ut nova daretur à Christo Domino, vetus autem à ministris. Sic enim fit in artibus ordinatis, ut supremus artifex per suos ministros disponat ea quæ necessaria sunt ad opus, ipse verò ultimam perfectionem adhibeat.

E Nec obest, quod ille qui loquebatur Moyse dicebat: *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti.* Hoc enim dicebat, non in persona propria, sed in persona Dei, quem representabat. Unde Gregorius magnus in præfatione libri Job cap. 2. *Angelus qui Moyse apparuisse scribitur, modo Angelus, modo Dominus memoratur: Angelus propter hoc quod exterius loquendo serviebat; Dominus autem dicitur, quia interiorius prædens loquendi efficaciam ministrabat. Cum ergo loquens, ab interiori regitur, & per obsequium Angelus, & per inspirationem Dominus nominatur.*

Michaëlem autem personam Dei tunc gessisse, cum lex lata est, multisque Angelorum millibus
C C c c iij

stipatum, in montem Sinai venisse, Pantaleo Diaconus docet apud Surtium in encomio D. Michaelis: *Michaël (inquit) Angelorum ductor longè maximus, & excellentissimus minister divina legis, qua data fuit in monte Sina &c.*

40. Plura verò mirabilia & terribilia in eo monte contigerunt, cum Decalogi lex per illum promulgata est. Nam totus mons ardebat igne. Totus fumabat, quia ex igne, tanquam ex fornace, ascendebat fumus. Nubes densissima montem operiebat. Audiebantur tonitrua, micabant fulgura, & clangor tubæ seu buccinæ perstrepebat. Tum demum Angelus, tubali & horribili voce, Decalogum proclamabat, ut posset exaudiri à toto populo circumstante, id est, à tribus hominum millionibus, qui tunc aderant in circuitu montis.

41. Porro qualis fuerit illa buccina disputant Interpretes. Judæi fabulantur fuisse cornu illius arietis, qui ab Abrahamo pro Isaac fuit immolatus, Genes. 22. Alij verò communiter æstimant, tubam illam fuisse æream, non corneam; & Angelum per collisionem aëris edidisse talem sonum, qualis ab inflata buccina, vel tuba prodire solet.

Sed quidquid sit de hoc, notandum est, duplicem fuisse sonum illius tubæ seu buccinæ. Unum confusum, quo populus Judaicus evocabatur ex remotioribus castrorum partibus, ut veniret ad radicem montis in circuitu, & ibi legem Decalogi paulo post promulgandam audiret. Alterum distinctum & articulatam, quo Angelus in ipso monte existens, & Dei personam gerens, populo ad radicem montis jam collecto, Decalogum promulgabat.

42. Notandum etiam cum D. Augustino Epist. 119. & Leone Papa serm. 1. de Pentecoste, promulgationem legis Moyfis, figuram fuisse promulgationis legis Evangelicæ, & eorum quæ tunc facta sunt. Nam primò sicut lex Mosaica promulgata est die quinquagesimo post Pascha, id est in die Pentecostes, sic etiam lex Evangelica, ut constat Act. 2. Secundò, sicut illa in monte Sinai, ita ista in monte Sion promulgata est, juxta illud Isaïæ 2. *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Jerusalem.* Tertio, sicut ibi audita sunt tonitrua & fulgura, ita hic factus est repente de caelo sonus, tanquam advenientis Spiritus vehementis. Quarto, sicut ibi apparuit ignis & fumus; ita hic apparuerunt dispersa lingua tanquam ignis. Quinto, sicut ibi timore percussis sunt Judæi, ita hic Apostoli. Demum sicut ibi Angelus clangore buccinæ verba Decalogi perstrepebat, ita hic tuba Evangelica Apostolorum ore insonuit, ejusque sonus in omnem terrarum orbem exivit.

ARTICVLVS III.

Quotuplicia fuerint praecepta in lege veteri?

43. **T**riplicia fuerunt praecepta legis Mosaicæ, moralia, caeremonialia, & judicialia. Ita D. Thomas quaest. 99. Et colligitur ex illo Deuter. 5. *Loquar tibi omnia mandata mea, & caeremonias, atque judicia.* Et ex illo Pauli ad Romanos 7. *Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & justum, & bonum.* Ubi Apostolus legem veterem vocat mandatum sanctum, propter caeremonialia; justum, propter judicialia; bonum, propter moralia, ut observat S. Doctor art. 4. quaest. citatæ.

44. Ratio etiam suffragatur, finis enim lege Mo-

A saicæ erat dirigere populum Judaicum, & convenienter ordinare, tum in ijs quæ spectant ad rectitudinem naturalem rationis humanæ; tum etiam in ijs quæ ad cultum divinum, & ad justam politiam pertinent. Ad primum data erant praecepta moralia; ad secundum, caeremonialia; ad tertium, judicialia. Et per hæc tria simul sumpta homo convenienter ordinabatur circa seipsum, circa Deum, & circa proximum; ac per ea, si bene observarentur, Respublica Judæorum in felici & florenti statu conservanda erat, ut Deus illis promiserat Deuter. 28.

Præcepta moralia (ut notat S. Thomas hic quaest. 100. art. 11.) sunt in triplici differentia: nam quædam (inquit) sunt communissima, & adeò manifesta, quod sunt quasi fines praeceptorum; unde in eis nullus potest errare secundum judicium rationis. Quædam verò sunt magis determinata, quorum rationem statim quilibet etiam popularis potest de facili videre; & tamen quia in paucioribus circa hujusmodi contingit judicium humanum perverti, hujusmodi editione indigent; & hæc sunt praecepta Decalogi: Quædam verò sunt, quorum ratio non est adeò cuilibet manifesta, sed solum sapientibus. Et ista sunt praecepta moralia superaddita Decalogo, tradita à Deo populo per Moysen & Aaron. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi ea quæ non sunt manifesta, alia praecepta moralia superaddita Decalogo, reducuntur ad praecepta Decalogi per modum cujusdam additionis ad ipsa: nam in primo praecepto Decalogi prohibetur cultus alienorum Deorum; cui superadduntur alia praecepta prohibitiva eorum quæ ordinantur in cultum idolorum; sicut habetur Deuter. 18. *Non inveniat in te qui iustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem, nec sit maleficus, neque incantator; nec Pythones consulat, neque Divinos, nec querat à mortuis veritatem.* Secundum autem praeceptum prohibet perjurium: superadditur autem ei prohibitio blasphemiae, Levit. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deuter. 13. Tertio verò praecepto superadduntur omnia caeremonialia. Quarto autem praecepto de honore parentum superadditur praeceptum de honorificatione senum, secundum illud Levit. 19. *Coram cano capite consurge & honora personam senis;* & universim saliter omnia praecepta inducentia ad reverentiam exhibendam majoribus, vel ad beneficia exhibenda, vel æqualibus, vel minoribus. Quinto autem praecepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij & cujuslibet mortificationis, contra proximum; sicut illud Levit. 19. *Non stabis contra sanguinem proximi tui;* & etiam prohibitio odij fratris, secundum illud, *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Præcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur praeceptum de prohibitione meretricij, secundum illud Deuter. 24. *Non erit meretrix de filiabus Israël, neque fornicator de filiis Israël, & iterum prohibitio vitii contra naturam, secundum illud Levit. 18. *Cum masculo non commisceberis, cum omni peccore non coibis.* Septimo autem de prohibitione furti adjungitur praeceptum de prohibitione usurarum, secundum illud Deuter. 18. *Non favebit fratri tuo ad usuram;* & prohibitio fraudis, secundum illud Deuter. 25. *Non habebis in sacco diversa pondera;* & universali-*

C manifesta, sunt principia cognoscendi ea quæ non sunt manifesta, alia praecepta moralia superaddita Decalogo, reducuntur ad praecepta Decalogi per modum cujusdam additionis ad ipsa: nam in primo praecepto Decalogi prohibetur cultus alienorum Deorum; cui superadduntur alia praecepta prohibitiva eorum quæ ordinantur in cultum idolorum; sicut habetur Deuter. 18. *Non inveniat in te qui iustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem, nec sit maleficus, neque incantator; nec Pythones consulat, neque Divinos, nec querat à mortuis veritatem.* Secundum autem praeceptum prohibet perjurium: superadditur autem ei prohibitio blasphemiae, Levit. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deuter. 13. Tertio verò praecepto superadduntur omnia caeremonialia. Quarto autem praecepto de honore parentum superadditur praeceptum de honorificatione senum, secundum illud Levit. 19. *Coram cano capite consurge & honora personam senis;* & universim saliter omnia praecepta inducentia ad reverentiam exhibendam majoribus, vel ad beneficia exhibenda, vel æqualibus, vel minoribus. Quinto autem praecepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij & cujuslibet mortificationis, contra proximum; sicut illud Levit. 19. *Non stabis contra sanguinem proximi tui;* & etiam prohibitio odij fratris, secundum illud, *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Præcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur praeceptum de prohibitione meretricij, secundum illud Deuter. 24. *Non erit meretrix de filiabus Israël, neque fornicator de filiis Israël, & iterum prohibitio vitii contra naturam, secundum illud Levit. 18. *Cum masculo non commisceberis, cum omni peccore non coibis.* Septimo autem de prohibitione furti adjungitur praeceptum de prohibitione usurarum, secundum illud Deuter. 18. *Non favebit fratri tuo ad usuram;* & prohibitio fraudis, secundum illud Deuter. 25. *Non habebis in sacco diversa pondera;* & universali-*

D manifesta, sunt principia cognoscendi ea quæ non sunt manifesta, alia praecepta moralia superaddita Decalogo, reducuntur ad praecepta Decalogi per modum cujusdam additionis ad ipsa: nam in primo praecepto Decalogi prohibetur cultus alienorum Deorum; cui superadduntur alia praecepta prohibitiva eorum quæ ordinantur in cultum idolorum; sicut habetur Deuter. 18. *Non inveniat in te qui iustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem, nec sit maleficus, neque incantator; nec Pythones consulat, neque Divinos, nec querat à mortuis veritatem.* Secundum autem praeceptum prohibet perjurium: superadditur autem ei prohibitio blasphemiae, Levit. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deuter. 13. Tertio verò praecepto superadduntur omnia caeremonialia. Quarto autem praecepto de honore parentum superadditur praeceptum de honorificatione senum, secundum illud Levit. 19. *Coram cano capite consurge & honora personam senis;* & universim saliter omnia praecepta inducentia ad reverentiam exhibendam majoribus, vel ad beneficia exhibenda, vel æqualibus, vel minoribus. Quinto autem praecepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij & cujuslibet mortificationis, contra proximum; sicut illud Levit. 19. *Non stabis contra sanguinem proximi tui;* & etiam prohibitio odij fratris, secundum illud, *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Præcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur praeceptum de prohibitione meretricij, secundum illud Deuter. 24. *Non erit meretrix de filiabus Israël, neque fornicator de filiis Israël, & iterum prohibitio vitii contra naturam, secundum illud Levit. 18. *Cum masculo non commisceberis, cum omni peccore non coibis.* Septimo autem de prohibitione furti adjungitur praeceptum de prohibitione usurarum, secundum illud Deuter. 18. *Non favebit fratri tuo ad usuram;* & prohibitio fraudis, secundum illud Deuter. 25. *Non habebis in sacco diversa pondera;* & universali-*

E etiam prohibitio odij fratris, secundum illud, *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Præcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur praeceptum de prohibitione meretricij, secundum illud Deuter. 24. *Non erit meretrix de filiabus Israël, neque fornicator de filiis Israël, & iterum prohibitio vitii contra naturam, secundum illud Levit. 18. *Cum masculo non commisceberis, cum omni peccore non coibis.* Septimo autem de prohibitione furti adjungitur praeceptum de prohibitione usurarum, secundum illud Deuter. 18. *Non favebit fratri tuo ad usuram;* & prohibitio fraudis, secundum illud Deuter. 25. *Non habebis in sacco diversa pondera;* & universali-*